

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, häirinnältä ja väkivallalta

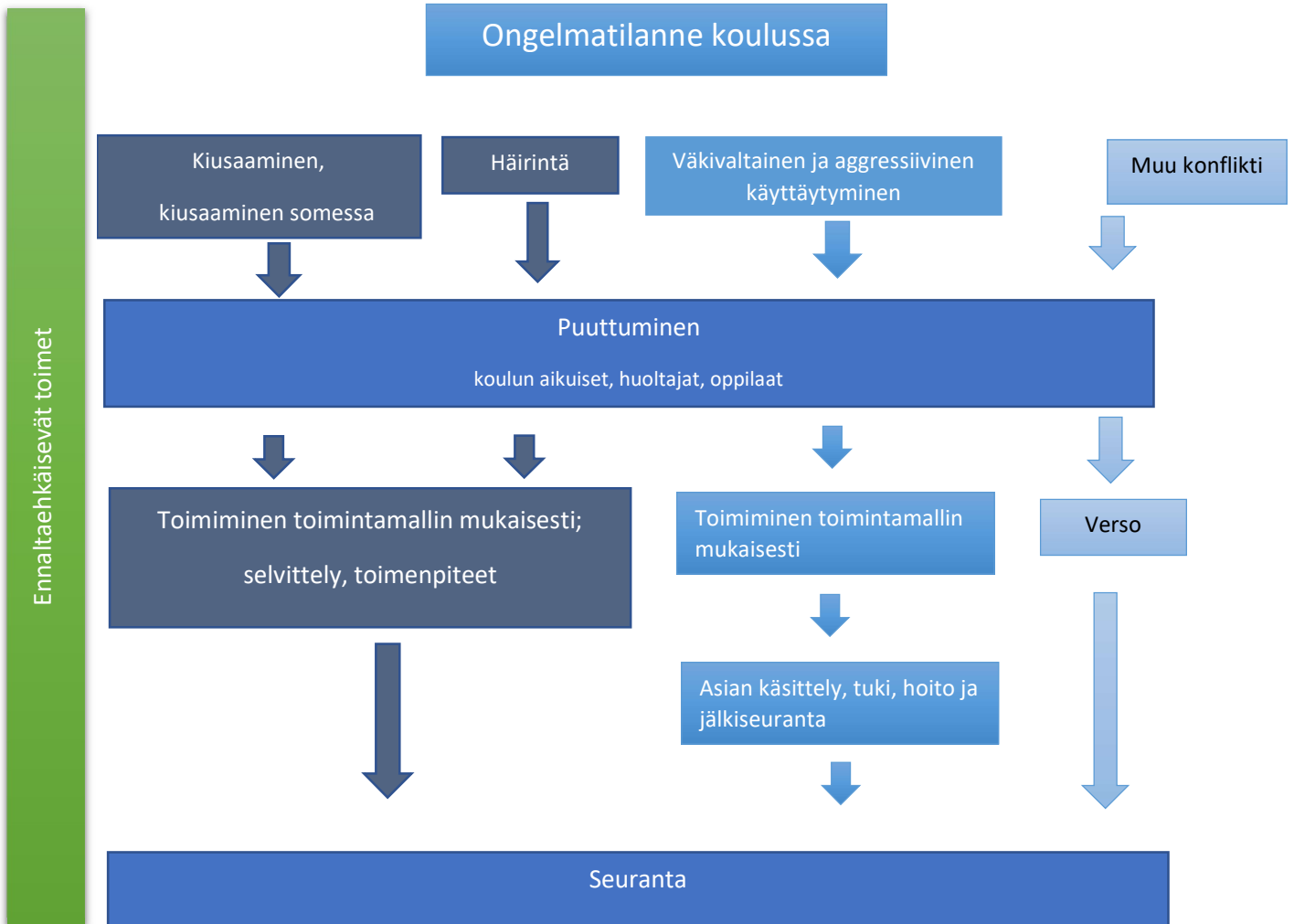
Rantalalan koulu
Lieksa
2019

Rantalan koulu, Lieksa

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, häirinnältä ja väkivallalta

- 1 Kiusaaminen ja häirintä
- 2 Kiusaaminen ja häirintä sosiaalisessa mediassa
- 3 Ennaltaehkäisevät toimet
- 4 Kiusaamiseen ja häirintään puuttuminen
- 5 Toimintamalli kiusaamis- ja häirintätapauksessa
- 6 Kiusaamisen mahdollisia seurauksia
- 7 Toimintamalli väkivaltatilanteessa tai aggressiivisen käyttäytymisen tilanteessa
- 8 Suunnitelman toteutumisen seuranta ja arviointi
- 9 Lisätietoja
- 10 Liitteet

1 Kiusaaminen ja häirintä

Yleisesti kiusaamisella tarkoitetaan sitä, että joku oppilas joutuu yhden tai useamman muun oppilaan toistuvan loukkaamisen, vahingoittamisen ja/tai syrjimyksen kohteeksi pystymättä puolustautumaan tai vaikuttamaan saamaansa kohteluun. Kiusaaminen voi olla hetkellistä, toistuvaa tai pitkään jatkuvaa ja alistavaa fyysistä tai henkistä väkivaltaa. Se voi olla esimerkiksi tönimistä, lyömistä, haukkumista ja pilkkaamista, yksin jättämistä, ilkeitä puheita takanapäin tai mitä tahansa sellaista toimintaa, jolla pyritään vahingoittamaan tai loukkaamaan toista. Se merkitsee usein myös uhrin eristämistä luokassa, ryhmässä tai sosiaalisessa mediassa.

Kiusaamistilanne ei ole koskaan tasa-arvoisten ja yhtä voimakkaiden nahistelua, vaan kiusattu on alakynnessä ja puolustuskyvytön suhteessa kiusaajaan/kiusaajiin.

Suoralla kiusaamisella ja häirinnällä tarkoitetaan oppilaan fyysistä ja/tai sanallista satuttamista. Fyysinen satuttaminen voi olla esimerkiksi lyömistä, tönimistä tai potkimista. (Fyysisen väkivallan ilmetessä toimitaan luvun 7 toimintaohjeiden mukaisesti). Fyysisenä kiusaamisena pidetään myös omaisuuden tai esimerkiksi koulutöiden varastamista tai tuhoamista. Sanallinen satuttaminen ilmenee esimerkiksi loukkaavana nimittelyinä, uhkailuna, pakottamisena ja kiristämisenä sekä kiusatun olemuksen, ulkonäön tai käyttäytymisen pilkkaamisena ja naurunalaiseksi tekemisenä.

Epäsuoralla kiusaamisella ja häirinnällä tarkoitetaan oppilaan satuttamista kiertoteitse vahingoittamalla hänen vuorovaikutussuhteitaan tai sulkemalla hänet pois joukosta. Se voi olla esimerkiksi arvostelemista hänen selkensä takana tai vahingollisten juorujen ja perättömien juttujen levittämistä.

Hetkelliset, eri lapsiin kohdistuvat häirinnät ja kiusoitteet sekä eri tilanteissa syntyvät erimielisyydet on erottava kiusaamisesta. Ne kuuluvat lapsen normaaliin kehitykseen. Myös sopimaton ja huono käytös on erottava kiusaamisesta.

Kiusaamisen tavoin myös huono käytös vie koulusta työnilon ja usein myös työrauhan ja vaurioittaa ystävyttä, yhteishenkeä ja ihmisten välistä kanssakäymistä, ja siksi siihen on puututtava.

Häirintä

Sukupuolista häirintää on ei-toivottu huomio, joka liittyy sukupuoleen, kuten halventava tai alentava puhe toisen sukupuolesta, sukupuoleen liittyvä kiusaaminen ja teot, jotka saavat tuntemaan itsensä noloksi, pelokkaaksi, loukkaantuneeksi tai vihaiseksi.

Seksuaalista häirintää on muun muassa vihjailu ja seksuaalisesti värittyneet vitsit, vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat puheet ja kysymykset. Ehdottelu, vaatiminen ja fyysinen koskeminen sekä raiskaus tai sen yritys ovat seksuaalista häirintää. Häirintä voi tapahtua myös puhelimen ja netin välityksellä. Sukupuolinen huomio muuttuu häirinnäksi silloin, kun sitä jatketaan, vaikka huomion kohde ilmaisisi sen olevan epämiellyttävää. Seksuaalista häirintää ei hyväksytä, vaan asiaan puututaan välittömästi.

Jokaisella on oikeus ihmisarvon loukkaamattomuuteen ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. **Loukkaavaa käytöstä** ei saa hyväksyä, vaan siihen pitää puuttua välittömästi. Loukkaavana käytöksenä pidetään mm. nimittelyä, kieltäytymistä työskentelemästä toisen kanssa, eristämistä ja toisen henkilön vähättelemistä. **Rasististen** viestien lähettäminen on erittäin loukkaavaa käytöstä. Jatkuvasta rasistisesta toiminnasta koulu tekee ilmoituksen poliisille. Rasistiset merkit ja eleet ovat kiellettyjä koulussa. Niitä ei saa tehdä eikä esittää koulussa.

2 Kiusaaminen ja häirintä sosiaalisessa mediassa (somessa)

Kiusaamisen siirtyminen nettiin ja sosiaaliseen mediaan aiheuttaa sen, että lapsi tai nuori ei pääse karkuun kiusaamista edes vapaa-ajallaan. Suurin osa kiusaajista ja kiusatuista tuntevat toisensa. Anonyyminä toimiminen saattaa hämärtää käsitystä siitä, että kiusaaminen satuttaa.

Nettikiusaamista ovat mm. pilkkaavat, vihamieliset tai uhkaavat viestit, juorujen tai henkilökohtaisten tietojen levittäminen, valokuvien ja videoiden manipulointi ja levittäminen ilman toisen lupaa, toisen nimellä esiintyminen, sulkeminen ryhmän tai keskustelun ulkopuolelle, salasanojen huijaaminen tai verkkovainoaminen.

Sukupuoleen perustuva häirintä on halventavaa tai alentavaa puhetta toisen sukupuolesta, sukupuoleen liittyvää kiusaamista tai tekoja, jotka saavat tuntemaan noloksi, pelokkaaksi, loukkaantuneeksi tai vihaiseksi.

Netissä tapahtuvaa seksuaalista häirintää ja hyväksikäyttöä tapahtuu eri muodoissa. Esimerkiksi epäasiallisten kommenttien saaminen ulkonäöstä, alastonkuvien pyytäminen tai levittäminen tai epämiellyttävien kuvien, kuten sukupuolielinten kuvat tai pornosivujen kuvien vastaanottaminen voidaan laskea häirinnäksi tai hyväksikäytöksi. Alle 16-vuotias voi olla halukas tekemään edellä mainittuja asioita netissä, mutta niiden tekeminen aikuisen kanssa on aikuisen puolelta seksuaalista hyväksikäyttöä.

Ensimmäisiä hälyttäviä merkkejä nettikeskusteluissa voi olla, jos toinen osapuoli siirtää keskustelun aiheet yhä uudestaan seksiin, kertoo paljon intiimejä asioita itsestään, kehuu paljon sekä pyytää myös paljastavia kuvia, lupaa palkintoja tapaamisesta tai jopa uhkailee tavalla tai toisella. Aikuinen ihminen voi huijata ikänsä profiilin takaa ja hän saattaa rakentaa luottamusta alaikäiseen pitkäänkin, jolloin keskustelut voivat tuntua tärkeiltä.

3 Ennalta ehkäisevät toimet (kiusaamista, häirintää, aggressiivista ja väkivaltaista käyttäytymistä koskien)

Oppilaita ohjataan hyvään käytökseen, erilaisuuden hyväksymiseen ja vastuuntuntoon arkipäivän tilanteissa. Vastuuntuntoon kuuluu mm. muiden huomioon ottaminen, ympäristöstä huolehtiminen, heikompien puolustaminen sekä toisten auttaminen. Myös hyvän luokkahengen kehittämiseksi pyritään koko koulun hengen luomiseen. Koko kouluyhteisön kanssa perehdytään tähän suunnitelmaan oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, häirinnältä ja väkivallalta.

Ennalta ehkäisevät toimenpiteet:

- Koulussa pyritään avoimeen vuorovaikutukseen ja suvaitsevan toimintakulttuurin syntymiseen. Kaikille tehdään selväksi, ettei kiusaamista ja häirintää hyväksytä ja että jokaisella oppilaalla on oikeus kaikella tavalla turvalliseen oppimisympäristöön.
- Kouluyhteisössä sovitaan yhteiset kirjatut säännöt, järjestyssäännöt¹ ja erilliset sopimukset toimintatavoista. Säännöt ja kirjatut toimintatavat ovat osa kriisi- ja pelastussuunnitelmaa.
- Kehitetään luokka- ja työyhteisön suvaitsevaa ilmapiiriä sekä miellyttävää ja turvallista oppimisympäristöä monipuolisilla keinoin. Järjestetään luokan/koko koulun yhteisiä tunteja, teemapäiviä tms. yhteisiä tilaisuuksia ilmapiirin ja yhteishengen kehittämiseksi ja parantamiseksi. Laaditaan luokkien omat säännöt. Kehitetään yhteistoiminnallisuutta ja suvaitsevaisuutta esim. muodostaen oppitunneilla monipuolisia ja erilaisia ryhmiä.

- Lukuvuosittain kehitetään ystävä- ja kaveritaitoja ja toisten huomioimista sekä kannustetaan positiiviseen kanssakäymiseen.
- Käsitellään luokissa kiusaamiseen ja häirintään liittyviä aiheita oppitunneilla. Käsitellään esimerkiksi kiusaamisen määritelmää, eri kiusaajatyyppejä, kiusaamistilanteita ja niissä toimimista sekä netissä tapahtuvaa kiusaamista ja häirintää. Toteuttaminen mahdollisesti koulukuraattorien kanssa.
- Toteutetaan ja kehitetään kummioppilastoimintaa. Kummioppilastoiminta luo turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä koulu yhteisössä.
- Oppilaskunta järjestää yhteisiä tapahtumia yhteishengen kehittämiseksi ja parantamiseksi.
- Esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa paikkakunta kohtaisissa osioissa on kuvattu nivelvaiheiden yhteistyön käytänteet Lieksassa lapsen ja nuoren siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen, esiopetuksesta kouluun, alakoulusta yläkouluun ja yläkoulusta jatko-opintoihin. ([OPS Lieksa](#)) Nivelvaiheiden tiedonsiirtojen yhteydessä voidaan keskustella myös ryhmäjakoihin vaikuttavista ja niissä huomioon otettavista seikoista (esim. kiusaaminen, kaveriasiat, yksinäisyys).
- Käsitellään kiusaamiseen liittyviä asioita huoltajailloissa ja tarvittaessa vanhempaintapaamisissa. Esi- tellään suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä ja kiusaamisen vastainen toimintamalli huoltajille. Kehitetään kodin ja koulun yhteistyötä ja -toimintaa.
- Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä toimii koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman mukaisesti.
- Koulussa järjestetään tehokas välituntivalvonta ja turvallisuuskulttuuria kehitetään.
- Käytetään vertaissovittelua ([Verso²](#)) yhtenä tapana harjoitella konfliktitilanteiden ratkaisemista.
- Toimintatapoja kehitetään jatkuvasti ja ne kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan.
- Tehdään kiusaamista ja ilmapiiriä koskevat kyselyt luokittain³, myös huoltajille⁴, lukuvuosittain tai sovitusti. Tuloksia käytetään toiminnan suunnittelun ja kehittämisen pohjana. Tuloksista tiedotetaan koko koulu yhteisöä ja huoltajia.

4 Kiusaamiseen ja häirintään puuttuminen

Aikuiset ovat vastuussa kiusaamisen ja häirinnän lopettamisesta. Sen vuoksi koulussa, koulumatkalla tai netissä tapahtuvasta kiusaamisesta ja häirinnästä on aina kerrottava jollekin aikuiselle. Huolen vastaanottava aikuinen on vastuussa siitä, että asiaa ryhdytään käsittelemään ja selvittämään.

Oppilaan huoltajat

- Jos epäilet, että lastasi on kiusattu tai hän on kokenut häirintää, kannusta häntä kertomaan asiasta tai ole itse yhteydessä opettajaan. Ota yhteyttä kouluun, vaikka lapsesi kieltäisikin.
- Koulukiusaamisen selvittäminen aloitetaan aina koulussa.
  - Ota yhteyttä opettajaan tai oppilashuoltohenkilöstöön, jos häirintä liittyy tai vaikuttaa koulu- työskentelyyn.
  - Muista, että sinulla on oikeus myös tutkia lapsen puhelinta.
- Jos lapsesi on kiusaava osapuoli, tee selväksi, että et hyväksy minkäänlaista kiusaamista. Kerro asiasta myös opettajalle.

Oppilas

- Kiusaamistilanteessa tai kokiessasi häirintää sano päättäväisesti ja tarkasti, mistä et pidä: ”Jätä minut rauhaan, koska en pidä siitä, että sinä...” tai vain yksinkertaisesti ”Lopeta!”

- Lähde pois tilanteesta.
- Kerro aikuiselle, jos olet itse kiusattu tai olet kokenut häirintää tai näet niitä tehtävän jollekin toiselle.
- Ole kiusatulle tai häirintää kokeneelle kaveri, älä jätä häntä yksin.
- Rohkaise kiusattua tai häirintää kokenutta kertomaan kiusaamisesta tai häirinnästä jollekin aikuiselle. Voit myös itse tarjoutua kertomaan hänen puolestaan.

5 Toimintamalli kiusaamis- ja häirintätapauksessa

Puuttuminen

- Pohjana on havainto/epäily tai oppilaan/ huoltajan huoli.
- Toiminnan käynnistäjänä voi toimia kuka tahansa koulun aikuinen.

Selvittely

- Sovitaan asian selvittämisestä ja toimenpiteistä vastaavat aikuiset (työparit/tiimit).
- Selvittelyn tavoitteena on tilanteen rauhoittaminen ja selkeyttäminen.
- Selvitetään, mitä on tapahtunut ja ketkä ovat osallisena.
- Kirjataan tapahtumat sitä varten olevalle lomakkeelle [5](#).
- Keskustellaan kiusatun tai häirinnän kohteeksi joutuneen kanssa.
- Keskustellaan kiusaajan/kiusaajien kanssa ja tehdään selväksi, että kiusaamisen tai häirinnän on loputtava.
- Tilanteen salliessa annetaan oppilaille mahdollisuus esittää ratkaisumalleja ja kirjataan sovitut asiat.
- Sovitaan seurannasta.
- Tiedotetaan tilanteesta kaikkien asianosaisten huoltajille (Wilma, puhelin).
- Tarvittaessa kutsutaan kiusatun ja kiusaajan/kiusaajien huoltajat koululle tapaamiseen ja sovitaan tapaamisen kokoonpanosta.
- Tarvittaessa kutsutaan koolle koko luokan vanhemmat.
- Vakavissa kiusaamis- ja häirintätapauksissa on koulun henkilökunnan mahdollista tehdä lastensuojeluilmoitus tai sosiaalihuoltolainmukainen ilmoitus varhaiseen tukeen. Myös poliisia on hyvä konsultoida ja asianosaisia voidaan ohjata tekemään tilanteen vakavuuden perusteella rikosilmoitus poliisille. Poliisi voi tarvittaessa jalkautua koululle.

Toimenpiteet

- keskustelu
- sovittelu ja anteeksipyyntö
- ilmoitus kotiin
- kurinpitorangeistukset (jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja erottaminen määräajaksi) ja/tai ohjaus tarpeen mukaan oppilashuollon piiriin (esim. terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi).
- mahdolliset korvaukset

Seuranta

- Jatkotoimenpiteet suunnitellaan tapauskohtaisesti.
- Seurannasta tehdään kirjallinen suunnitelma (tapausta selvittänyt aikuinen/aikuiset).
- Kiusaamisen tai häirinnän jatkuessa tilanteen selvittämistä jatketaan työpareina (esim. oppilaan luokan opettaja ja muu aikuinen) tai tapauskohtaisesti kootuissa tiimeissä.

Toimintaohje oppilaalle, jos tulet kiusatuksi tai koet häirintää netissä:

- Kerro vanhemmille, opettajalle tai muulle aikuiselle.
- Ilmoita sosiaalisen median ylläpitäjälle, jos haluat materiaalin poistettavan.
- Tarvittaessa ota yhteys poliisiin ja tee rikosilmoitus.
- Älä vastaa viesteihin → kiusaaja saattaa turhautua ja lopettaa, kun huomaa, ettei hänen viestinsä saa toivottua reaktiota aikaan.
- Tallenna ilkeät viestit puhelimeen tai tietokoneelle (näytönkaappaus). Myös päivämäärät ja kellonajat sekä kiusaajan tiedot (nimimerkki) auttavat kiusaajan selvittämisessä.
- Estä kiusaajan profiili.
- Jos mahdollista, muunna oma profiilisi yksityiseksi, ja voit myös poistaa profiilisi palvelusta tarvittaessa.
- Koulukiusaamisen ja häirinnän käsittely, niistä aiheutuneet toimenpiteet ja seuranta kirjataan aina.

6 Kiusaamisen mahdollisia seurauksia

Kiusatut oppilaat voivat kärsiä monenlaisista ongelmista. Kiusaaminen voi aiheuttaa mm. itsetunnon ja itsearvostuksen alenemista, masentuneisuutta, itsetuhoisia ajatuksia tai tekoja sekä ahdistuneisuutta.

Kiusaaminen voi vaikuttaa oppilaiden fyysiseen terveyteen mm. psykosomaattisina stressioireina, kuten kiputiloina ja yleisenä sairasteluna, nukkumisvaikeuksina ja yökasteluna sekä syömishäiriöinä. Lisäksi kiusatuille on ominaista koulumotivaation heikkeneminen ja kouluun menon välttely.

Kiusaamisella on seurauksensa myös kiusaajille. Jos kiusaamiseen ei puututa, kiusaaja ei saa tarvitsemaansa apua. Toisia kiusaavilla lapsilla ja nuorilla on tutkimuksissa todettu esiintyvän särkyjä, nukkumisvaikeuksia ja mielipahaa.

7 Toimintamalli väkivaltatilanteessa tai aggressiivisen käyttäytymisen tilanteessa

- Kehota oppilaita lopettamaan väkivalta.
- Yritä estää väkivallan jatkuminen, hae apua muilta aikuisilta, jos tilanteen hallinta tai käsittely sitä vaatii.
- Pyri suojaamaan muita oppilaita.
- Älä arkaile ilmoittaa asiasta poliisille tai pyytää poliisia paikalle.
- Hoida tarvittavat jatkotoimet: kerro rehtorille, opettajille, kirjaa tapahtuma.
- Tee työterveyshuoltoa varten ilmoitus väkivaltatilanteesta.
- Tarvittaessa kutsutaan koolle kriisiryhmä ja järjestetään kriisiapua.

- Kaikkien koulu yhteisön aikuisten on oltava valppaita ja valmiita puuttumaan väkivaltatilanteeseen tai väkivallan uhkaan tai mahdollisiin näkyviin väkivallan merkkeihin.
- Keskustele oppilaan/huoltajan kanssa.
- Ota yhteys koulukuraattoriin/terveydenhoitajaan/lääkäriin.
- Informoi oppilashuoltohenkilöstöä ja tee tarvittaessa lastensuojeluilmoitus yksin tai yhdessä oppilas-huollon kanssa.

Asian käsittely yksilö-, ryhmä- ja työyhteisötasolla, tuki, hoito ja jälkiseuranta

Tilanteesta ja tapahtuman vakavuudesta riippuen

- Koulussa tarjotaan välitöntä tukea.
- Koteja tiedotetaan ja ohjataan tuen piiriin.
- Koulun aikuisia ohjeistetaan kohtaamaan lasten ajatuksia ja tunteita tapahtuneesta.
- Tapahtunutta käsitellään luokissa.
- Toimintatavoista sovitaan yhteisesti ja kerrotaan oppilaille ja huoltajille, jotta he tietävät, miten koulussa lähipäivinä toimitaan.
- Tapauksesta riippuen oppilaille tarjotaan keskusteluhetkeä kouluterveydenhoitajan, psykologin tai kuraattorin kanssa yksin tai ryhmässä.
- Tilanteessa välittömästi mukana olleille ja tarvittaessa muulle koulun henkilökunnalle varataan aikaa keskinäiselle pohdinnalle ja selvitetään työterveyshuollon mahdollisuus tukea henkilökuntaa.
- Jälkipuinti järjestetään aina kolmen vuorokauden sisällä tapahtumasta, ja vastuu järjestämisestä on rehtorilla.
- Myöhempi tuen tarve on yksilöllinen ja siihen vaikuttaa tapahtuman luonne. Toimitaan oppilashuoltosuunnitelman mukaisesti.

8 Suunnitelmasta tiedottaminen, toteutumisen seuranta ja arviointi

- Suunnitelma on luettavissa koulun Pedanet-sivuilla ja on osa koulun pelastussuunnitelmaa/ kriisisuunnitelmaa. Linkki suunnitelmaan löytyy myös Wilmasta.
- Suunnitelmasta tiedotetaan koulun henkilöstölle opettajakokouksissa sekä oppilaskunnalle ja huoltajille vuosittain syyslukukauden alkaessa.
- Suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa. Vastuu päivittämisestä koulun yhteisöllisellä oppilashuolto-ryhmällä.
- Toteutumista seurataan ja arvioidaan yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän toimesta säännöllisesti ja siitä raportoidaan lukuvuosikertomuksen/ toimintakertomuksen yhteydessä.
- Toteutumista käsitellään vähintään kerran lukuvuodessa koulun opettajakokouksessa.
- Toteutumisen ja seurannan tavat ja ajankohdat suunnittelee koulun yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä.

9 Lisätietoja

Ideoita ja tietoa kouluille ja kasvattajille.

www.mll.fi

Muksuoppi

www.muksuoppi.fi/

Vastuunportaat

www.kidsskills.org/fin/vastuunportaat/

Tunteesta tunteeseen – ihmismielen tarinat kuvin ja sanoin

www.edu.fi/tunteestatunteeseen

Turvataitoja lapsille. Turvataitokasvatuksen oppimateriaali.

www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90799/URN_ISBN_978-952-245-796-7.pdf?sequence=1

www.mielenterveysseura.fi

www.koulurauha.fi/

<https://www.poliisi.fi/neuvot/kiusaaminen>

Opetushallitus – Kiusaaminen vastainen työ kouluissa ja oppilaitoksissa

<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/kiusaamisen-vastainen-tyo-kouluissa-ja-oppilaitoksissa>

10 Liitteet

Liite 1 Koulukiusaamiskysely oppilaille

Liite 2 Koulukiusaamiskysely huoltajille

Liite 3 Lomake 1, Selvittelykeskustelu koulukiusaamistapauksessa

Liite 4 Lomake 2, Seurantakeskustelu kiusatun oppilaan kanssa

Liite 5 Lomake 3, Yhteinen seurantakeskustelu

Opettajalle:

Kiusaamiskysely tehdään lokakuussa ja tarvittaessa maaliskuussa.

Kyselyä ei pidä tehdä sen itsensä vuoksi, vaan sen avulla on tarkoitus päästä puuttumaan kiusaamiseen.

Luo kiusaamiskyselytilanteeseen **rauhallinen** ilmapiiri. Avaa oppilaille kiusaamisen määritelmä. Painota, miten tärkeää on vastata kyselyyn asiallisesti ja rehellisesti.

Kerro oppilaille, että kyselyt käsitellään luottamuksellisesti.

Koulukiusaamislomake oppilaille

Kiusaamisella tarkoitetaan tilannetta, jossa yksi tai useampi oppilas tekee toiselle ilkeitä ja loukkaavia tekoja. Joskus kiusaajat haukkuvat, elehtivät, ilmehtivät, potkivat, hakkaavat, pakottavat antamaan rahaa itselleen tai eristävät muista oppilaista.

Kiusatun itsensä on vaikea saada tällaista kiusaamista loppumaan ja hän kokee olevansa alakynnessä ja peloissaan. Kiusaamista ei ole se, jos kaksi suunnilleen yhtä vahvaa oppilasta nahistelee tai riitelee keskenään.

On tärkeää, että vastaat kyselyyn huolellisesti ja rehellisesti. Kysely auttaa meitä puuttumaan kiusaamiseen.

Kiusaamiskyselyt käsitellään luottamuksellisesti.

*Pakollinen

1. Nimi *

Oma vastauksesi

Luokka *

Oma vastauksesi

Päivämäärä *

Päivämäärä

pp.kk.vvvv

---

2. Onko sinulla koulussa kavereita?

Kyllä

Ei

3. Kiusataanko sinua koulussa tai koulumatkalla?

Kyllä

Ei

3a) Kuka tai ketkä kiusaavat?

Oma vastauksesi

3b) Millaisissa tilanteissa sinua on kiusattu?

Oma vastauksesi

3c) Oletko kertonut kiusaamisesta kenellekään?

Kyllä

En

Jos olet, kenelle?

Oma vastauksesi

Oliko kertomisesta apua?

Kyllä

Ei

Onko kiusaaminen loppunut, kun siihen on puututtu?

Kyllä

Ei

4. Oletko nähnyt kiusaamista koulussa tai koulumatkalla tänä lukuvuotena?

Kyllä

En

Ketä tai keitä kiusattiin?

Oma vastauksesi _____

Kuka tai ketkä kiusasivat?

Oma vastauksesi _____

Oletko kertonut kiusaamisesta kenellekään?

Kyllä

En

Jos olet, niin kenelle?

Oma vastauksesi _____

5. Oletko ollut mukana tilanteissa, joissa on kiusattu muita oppilaita?

En

Kyllä

Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, miten olet ollut mukana?

olemalla mukana porukassa

nauramalla kiusatulle

kannustin kiusaajaa

Muu: _____

6. Puututaanko kiusaamiseen mielestäsi tarpeeksi?

Kyllä

Ei

7. Mitä mielestäsi pitäisi tehdä, jotta kiusaaminen loppuisi?

Oma vastauksesi

---

8. Mitkä asiat pelottavat sinua koulussa tai vapaa-ajalla?

Oma vastauksesi

LÄHETÄ

Koulukiusaamiskysely huoltajille

Kiusaamisen määritelmä:

”Yleisesti kiusaamisella tarkoitetaan sitä, että joku oppilas joutuu yhden tai useamman muun oppilaan toistuvan loukkaamisen, vahingoittamisen ja / tai syrjimisen kohteeksi pystymättä puolustautumaan tai vaikuttamaan saamaansa kohteluun. Kiusaaminen voi olla hetkellistä, toistuvaa tai pitkään jatkuvaa ja alistavaa fyysistä tai henkistä väkivaltaa. Se voi olla esimerkiksi tönimistä, lyömistä, haukkumista ja pilkkaamista, yksin jättämistä, ilkeitä puheita takanapäin tai mitä tahansa sellaista toimintaa, jolla pyritään vahingoittamaan tai loukkaamaan toista. Se merkitsee usein myös uhrin eristämistä luokassa, ryhmässä tai sosiaalisessa mediassa.

Kiusaamistilanne ei ole koskaan tasa-arvoisten ja yhtä voimakkaiden nahistelua, vaan kiusattu on alakynnessä ja puolustuskyvytön suhteessa kiusaajaan/kiusaajiin.

Suoralla kiusaamisella ja häirinnällä tarkoitetaan oppilaan fyysistä ja/tai sanallista satuttamista. Fyysinen satuttaminen voi olla esimerkiksi lyömistä, tönimistä tai potkimista. (Fyysisen väkivallan ilmetessä toimitaan luvun 7 toimintaohjeiden mukaisesti). Fyysisenä kiusaamisena pidetään myös omaisuuden tai esimerkiksi koulutöiden varastamista tai tuhoamista. Sanallinen satuttaminen ilmenee esimerkiksi loukkaavana nimittelynä, uhkailuna, pakottamisena ja kiristämisenä sekä kiusatun olemuksen, ulkonäön tai käyttäytymisen pilkkaamisena ja naurunalaiseksi tekemisena.

Epäsuoralla kiusaamisella ja häirinnällä tarkoitetaan oppilaan satuttamista kiertoteitse vahingoittamalla hänen vuorovaikutussuhteitaan tai sulkemalla hänet pois joukosta. Se voi olla esimerkiksi arvostelemista hänen selkänsä takana tai vahingollisten juorujen ja perättömien juttujen levittämistä.

Hetkelliset, eri lapsiin kohdistuvat hännäilyt ja kiusoittelut sekä eri tilanteissa syntyvät erimielisyydet on erotettava kiusaamisesta. Ne kuuluvat lapsen normaaliin kehitykseen. Myös sopimaton ja huono käytös on erotettava kiusaamisesta.

Kiusaamisen tavoin myös huono käytös vie koulusta työnilon ja usein myös työrauhan ja vaurioittaa ystäväyyttä, yhteishenkeä ja ihmisten välistä kanssakäymistä ja siksi siihen on puututtava.

Mieltikää kulunutta lukuvuotta lapsenne kannalta ja valitkaa sopiva vaihtoehto.

1 = Täysin eri mieltä

5 = Täysin samaa mieltä

1 Lastani on kiusattu fyysisesti tänä lukuvuonna.

	1	2	3	4	5	
Täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	☐	Täysin samaa mieltä

2 Lastani on kiusattu psyykkisesti tänä lukuvuonna.

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä

Täysin samaa mieltä

3 Lastani on kiusattu sosiaalisessa mediassa tänä lukuvuonna.

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä

Täysin samaa mieltä

4 Lapseni on kiusannut muita tämän lukuvuoden aikana.

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä

Täysin samaa mieltä

5 Rantalan koulussa ei esiinny koulukiusaamista.

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä

Täysin samaa mieltä

6 Olen tietoinen, miten kiusaamiseen puututaan koulussa.

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä

Täysin samaa mieltä

7 Olen tietoinen, että Rantalan koululla on koulukiusaamisen vastainen malli.

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä

Täysin samaa mieltä

8 Rantalan koulussa puututaan tehokkaasti koulukiusaamiseen.

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä

Täysin samaa mieltä

9 Haluan olla tietoinen, jos lastani puhutellaan koulukiusaamistapauksen selvittelyn yhteydessä.

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä

Täysin samaa mieltä

10 Rantalan koulu on turvallinen oppimisympäristö.

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä

Täysin samaa mieltä

11 Koulun henkilökuntaa on helppo lähestyä vaikeissakin asioissa.

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä

Täysin samaa mieltä

LÄHETÄ

Rantalan koulu, Lieksa

SELVITTELYKESKUSTELU KOULUKIUSAAMISTAPAUKSESSA

Päivämäärä: _____

Osapuolet (oppilaat ja heidän luokkansa): _____

_____

Selvittelyssä: __ (1) Osapuolet yksilöllisesti __ (2) Osapuolet yhdessä

Selvittelevät henkilöt: _____

_____

Millaista kiusaamista on esiintynyt? Kuvaa konkreettisia esimerkkejä.

Kuinka usein kiusaamista on esiintynyt? Milloin? Milloin viimeksi?

Kiusaamiseen aktiivisesti osallistuneet oppilaat:

Lisätietoja:

ASIAN SOPIMINEN

Miten ja mitä asiasta sovitaan? Kenelle/keille asiasta ilmoitetaan?

JATKOMENETTELY

Miten asiaa seurataan? Kuka/ketkä asiaa seuraavat?

Sovitteluun osallistuneiden allekirjoitukset (myös asiaa selvittelien aikuisten allekirjoitukset)

Rantalan koulu, Lieksa

SEURANTAKESKUSTELU KIUSATUN OPPILAAN KANSSA

Päivämäärä: _____

Keskustelussa mukana olivat _____

Kiusaaminen on kiusatun mukaan

__ (1) loppunut

__ (2) vähentynyt

__ (3) ennallaan

__ (4) lisääntynyt

Lisätietoja

Allekirjoitukset

_____	_____
_____	_____
_____	_____

Rantalan koulu, Lieksa

YHTEINEN SEURANTAKESKUSTELU

Päivämäärä: _____

Keskustelussa mukana olivat _____
_____

Todetaan yhteisesti tilanteesta

Mahdolliset jatkotoimenpiteet

Lisätietoja

Allekirjoitukset
